

Νομισματική πολιτική -Χρήμα -
Τράπεζες και δημιουργία χρήματος

eclass4U

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

eclass4U

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Νομισματική πολιτική -Χρήμα -Τράπεζες και δημιουργία χρήματος

Χρήμα: είναι ένα περιουσιακό στοιχείο που μπορεί **εύκολα** να χρησιμοποιηθεί για την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών.

Στενή έννοια του χρήματος

Χρήμα θεωρούνται: τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα, το πλαστικό χρήμα (κάρτες χρεωστικές, πιστωτικές), τραπεζικοί λογαριασμοί που μπορούν να κινηθούν με επιταγές (τραπεζικοί λογαριασμοί όψεως). Τα συγκεκριμένα στοιχεία θεωρούνται περιουσιακά στοιχεία υψηλής ρευστοποίησης λειτουργούν προς όφελος (διευκόλυνση) των συναλλαγών.

Ευρύτερη έννοια του χρήματος

Λιγότερο ρευστοποιήσιμα στοιχεία μπορούν να θεωρηθούν επίσης χρήμα όπως είναι οι τραπεζικοί λογαριασμοί ταμειυτηρίου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ηλεκτρονικά για τις συναλλαγές.

Χρήσιμες έννοιες που θα πρέπει να γνωρίζουμε

- Νόμισμα σε κυκλοφορία: είναι το πραγματικό χρήμα που βρίσκεται στα χέρια του κοινού. Το σύνολο δηλαδή των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων σε κυκλοφορία που χρησιμοποιούνται ευρέως για τη διενέργεια πληρωμών.
- Τραπεζικοί λογαριασμοί που κινούνται με επιταγές: είναι οι τραπεζικοί λογαριασμοί έναντι των οποίων οι καταθέτες μπορούν να πραγματοποιήσουν πληρωμές με επιταγές.
- Προσφορά Χρήματος: Είναι η συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων που θεωρούνται χρήμα (συνήθως αναφέρεται στο νόμισμα σε κυκλοφορία και τους τραπεζικούς λογαριασμούς που κινούνται με επιταγές)
- Μέσο συναλλαγών: είναι ένα περιουσιακό στοιχείο που αποκτάται για να ανταλλαγεί με αγαθά και υπηρεσίες και όχι για να καταναλωθεί καθαυτό.

Λειτουργίες/χρησιμότητα του χρήματος

1. Μέσο συναλλαγών :
2. Μέσο διατήρησης αξίας : είναι ένα μέσο διατήρησης της αγοραστικής αξίας στο πέρασμα του χρόνου.
3. Μονάδα υπολογισμού: είναι ένα μέτρο για τον καθορισμό των τιμών και για την εκτέλεση οικονομικών υπολογισμών

Λειτουργία τραπεζών

- Οι τράπεζες μέσω των καταθέσεων παρέχουν ρευστότητα σε δανειζόμενους.
- Μπορεί να ικανοποιούν τη ζήτηση των καταθετών τους για ρευστότητα (παροχή ρευστού)
- Μπορεί να επενδύουν ένα μέρος των καταθέσεων σε μη ρευστοποιήσιμα στοιχεία, παρέχοντας ενυπόθηκα δάνεια και επιχειρηματικά δάνεια. Στην ουσία μετακινεί τα ρευστά στοιχεία από ένα σημείο της αγοράς (καταθέτες) σε ένα άλλο (δανειζόμενους).
- Για να μπορεί να ικανοποιούν την ανάγκη των καταθετών τους για ρευστότητα, κρατούν/δεσμεύουν ένα μέρος των καταθέσεων είτε σε μορφή νομίσματος στα θησαυροφυλάκια τους είτε σε μορφή καταθέσεων στην κεντρική τράπεζα. Η ποσότητα ρευστών στοιχείων που κρατούν οι τράπεζες για να μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των καταθετών τους για ρευστότητα ονομάζεται **Τραπεζικά Αποθεματικά**.

Προσοχή! Παρόλο που τα τραπεζικά αποθεματικά αποτελούνται από νομίσματα δεν αποτελούν ωστόσο τμήμα του κυκλοφορούντος νομίσματος, γιατί δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το κοινό για την πραγματοποίηση των συναλλαγών τους. Τα τραπεζικά διαθέσιμα αποτελούν μιας μορφής εγγύησης ότι οι τράπεζες θα έχουν την δυνατότητα να καλύψουν τις ανάγκες των καταθετών τους σε ρευστό όταν τους ζητηθεί.

Ποσοστό αποθεματικών: είναι το ποσοστό από τις τραπεζικές καταθέσεις που η τράπεζα διατηρεί ως αποθεματικά.

Ποσοστό απαιτούμενων αποθεματικών: είναι το ελάχιστο ποσοστό από τις καταθέσεις που η κεντρική τράπεζα απαιτεί να διακρατούν οι εμπορικές τράπεζες.

Οργάνωση των τραπεζικών λειτουργιών

1. Ασφάλιση καταθέσεων: η ασφάλιση των καταθέσεων μέχρι ενός ορίου καταθέσεων, σε περίπτωση που η τράπεζα χρεωκοπήσει.
2. Κεφαλαιακές απαιτήσεις: η διατήρηση μεγαλύτερου ενεργητικού από το ύψος των καταθέσεων για τη μείωση χορήγησης υπερβολικά ριψοκίνδυνων δανείων.
3. Υποχρέωση τήρησης ελαχίστων αποθεματικών:
4. **Το προεξοφλητικό παράθυρο:** την δυνατότητα παροχής δανείου από την κεντρική τράπεζα στις υπόλοιπες τράπεζες σε περίπτωση κρίσεων.

Δημιουργία χρήματος ή συμβολή στην αύξηση της προσφοράς χρήματος από τις τράπεζες

- Οι τράπεζες απορροφούν με τη μορφή καταθέσεων ποσότητες από κυκλοφορούν νόμισμα, δημιουργώντας ταυτόχρονα ισάξιους λογαριασμούς που κινούνται από επιταγές. Στην συγκεκριμένη περίπτωση έχουμε μείωση του κυκλοφορούντος χρήματος γιατί μια ποσότητα χρήματος έπαψε να υπάρχει στα πορτοφόλια των ανθρώπων και ισάξια αύξηση των λογαριασμών που κινούνται με επιταγές. Άρα, στο σημείο αυτό η προσφορά χρήματος είναι αμετάβλητη.
- Ένας μέρος αυτών των καταθέσεων αποσύρεται από τη προσφορά χρήματος μένοντας με τη μορφή αποθεματικών στα τραπεζικά θησαυροφυλάκια, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του με τη μορφή δανείων επιστρέφει πίσω στην αγορά και προστίθεται στην προσφορά χρήματος.
- Με τα παραπάνω βήματα επιτυγχάνεται αύξηση της προσφοράς χρήματος διότι θα έχουμε την αρχική κατάθεση σε μορφή τραπεζικού λογαριασμού που κινείται με επιταγές και ένα επιπλέον μέρος αυτού πίσω στην αγορά με τη μορφή κυκλοφορούντος νομίσματος.

Παράδειγμα πως αυξάνουν οι τράπεζες την προσφορά χρήματος

- ένας πολίτης κρατά ένα χρηματικό ποσό 1000€ στο σπίτι του. (νόμισμα σε κυκλοφορία =1000€ → Προσφορά χρήματος =1000€)
- Ο πολίτης καταθέτει τα 1000€ στην τράπεζα. (νόμισμα σε κυκλοφορία= 0€, τραπεζικοί λογαριασμοί που κινούνται με επιταγές= 1000€, → Προσφορά χρήματος =1000€.
- Η τράπεζα κρατά το 10% ως αποθεματικό και δίνει το 90% αυτού σε μορφή δανείου. (νόμισμα σε κυκλοφορία=900€, τραπεζικοί λογαριασμοί που κινούνται με επιταγές= 1000€ → Προσφορά χρήματος 1900€)

	Νόμισμα σε κυκλοφορία	Καταθέσεις που κινούνται με επιταγές	Προσφορά χρήματος
Χρήματα στο σπίτι	1000€	0	1000€
Κατάθεση στη τράπεζα και δάνειο της τράπεζας 900€	900€	1000	1900
Αγορά του δανειολήπτη και κατάθεση του επιχειρηματία που	810	1900	2710

πούλησε στον δανειολήπτη. Χορήγηση νέου δανείου			
--	--	--	--

Νομισματική Βάση: το σύνολο του κυκλοφορούντος νομίσματος και των νομισμάτων που βρίσκονται στα θησαυροφυλάκια.

Πολλαπλασιαστής χρήματος: είναι ο λόγος της προσφοράς χρήματος προς τη νομισματική βάση.

Ο ρόλος της κεντρικής τράπεζας στη νομισματική πολιτική

- Μεταβάλλει τη προσφορά χρήματος για να μεταβληθούν τα επιτόκια που με τη σειρά τους θα μεταβάλουν το επίπεδο συνολικής δαπάνης.

Κύρια εργαλεία άσκησης νομισματικής πολιτικής από την κεντρική τράπεζα

- **Καθορισμός των απαιτούμενων αποθεματικών:** αύξηση των απαιτούμενων αποθεματικών οδηγεί σε μείωση των διαθέσιμων κεφαλαίων προς δανεισμό από τις τράπεζες και μείωση στην προσφορά χρήματος. Αντίστοιχα, μείωση των απαιτούμενων αποθεματικών οδηγεί στην αύξηση των κεφαλαίων προς δανεισμό και αύξηση της προσφοράς χρήματος.
- **Καθορισμός του προεξοφλητικού επιτοκίου:** Το προεξοφλητικό επιτόκιο είναι το επιτόκιο που δανείζονται οι τράπεζες από την κεντρική τράπεζα όταν έχουν πρόβλημα στη διατήρηση των απαιτούμενων αποθεματικών τους. Όταν μειώνεται το προεξοφλητικό επιτόκιο τότε μειώνεται το κόστος δανεισμού για τις τράπεζες οι οποίες έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα για τη χορήγηση δανείων με άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση στην προσφορά χρήματος. Αντιθέτως, αυξάνοντας το προεξοφλητικό επιτόκιο οι τράπεζες χάνουν τη δυνατότητα χορήγησης δανείων οπότε μειώνεται και η προσφορά χρήματος.
- **Πράξεις ανοικτής αγοράς:** πρόκειται για τη να αγοραπωλησία εντόκων γραμματίων του δημοσίου μέσω συναλλαγής με εμπορικές τράπεζες. Όταν η κεντρική τράπεζα αγοράζει γραμμάτια δημιουργεί αυξημένα αποθεματικά στις τράπεζες οι οποίες με τη σειρά τους αυξάνουν τη δυνατότητα χορήγησης δανείων και επομένως συνδράμουν στην αύξηση της προσφοράς χρήματος. Αντίθετα, η

πώληση των γραμματίων στις εμπορικές τράπεζες έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των αποθεματικών τους και ως εκ τούτου τη μειωμένη ικανότητα χορήγησης δανείων. Επομένως, θα έχουμε μείωση στη προσφορά χρήματος.

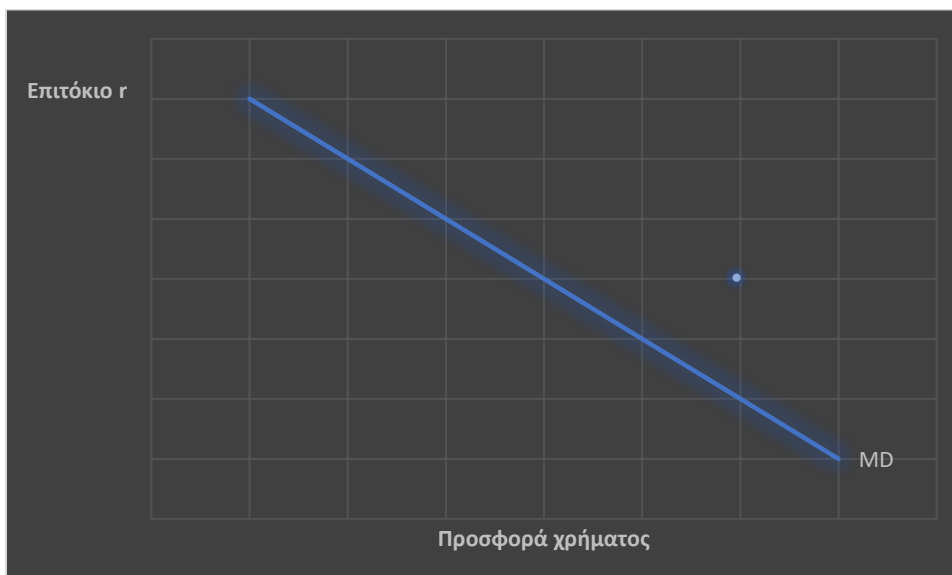
Καμπύλη Ζήτησης Χρήματος

Η καμπύλη ζήτησης χρήματος MD, απεικονίζει τη σχέση ανάμεσα στο επιτόκιο και στη ζητούμενη ποσότητα χρήματος. Η καμπύλη είναι φθίνουσα. Αυτό συνεπάγεται ότι καθώς έχουμε υψηλότερα επιτόκια η ζητούμενη ποσότητα χρήματος θα μικραίνει και όταν τα επιτόκια είναι χαμηλά η ζητούμενη ποσότητα χρήματος θα αυξάνεται. Ο βασικός παράγοντας που διαμορφώνει την αρνητική κλίση της ευθείας είναι η αυξομείωση στο **κόστος ευκαιρίας** από τη διακράτηση χρημάτων.

Προσοχή! Όταν μιλάμε για ζητούμενη ποσότητα χρήματος εννοούμε τα χρηματικά ποσά θέλουν να διακρατούν οι άνθρωποι (και επιχειρήσεις) στα πορτοφόλια τους.

Σημείωση! Το κόστος ευκαιρίας που αναφέρεται πιο πάνω, έχει άμεση σύνδεση με τα επιτόκια της αγοράς. Όσο μεγαλύτερα είναι τα επιτόκια της αγοράς, τόσο μεγαλύτερο κόστος αναλαμβάνουμε αν διακρατούμε χρήματα στο πορτοφόλι μας και δεν τα αποταμιεύουμε στην τράπεζα κερδίζοντας τόκους. Αντίθετα όταν έχουμε μικρότερα επιτόκια έχουμε λιγότερο κόστος ευκαιρίας που αναλαμβάνουμε από την διακράτηση κάποιου χρηματικού ποσού στα πορτοφόλια μας και την μη αποταμίευση σε τοκοφόρους λογαριασμούς.

Σημείωση! Όλες οι αναφορές σε επιτόκιο στο βιβλίο και στις αντίστοιχες διαφάνειες που αφορούν την αγορά χρήματος, θα γίνονται θεωρώντας το ονομαστικό επιτόκιο (το επιτόκιο που δεν λαμβάνει υπόψη του τον πληθωρισμό).

Προσδιοριστικοί Παράγοντες της καμπύλης ζήτησης χρήματος

- **Μεταβολές του γενικού επιπέδου τιμών:** Η αύξηση του επιπέδου τιμών οδηγεί σε αναλογική αύξηση της ζήτησης χρήματος (μετατόπιση δεξιά). Αντίθετα, η μείωση του επιπέδου τιμών οδηγεί σε μείωση της ζήτησης χρήματος (μετατόπιση αριστερά)
- **Μεταβολές στο πραγματικό ΑΕΠ:** Όσο μεγαλύτερο είναι το ΑΕΠ δηλαδή η ποσότητα αγαθών που αγοράζουν τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις τόσο μεγαλύτερη θα είναι η διάθεσή τους να διακρατούν χρήμα. Άρα, αύξηση του ΑΕΠ οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης χρήματος και αντίστροφα.
- **Μεταβολές στις πιστωτικές αγορές και την τραπεζική τεχνολογία:** Όσο περισσότερο προσβάσιμο είναι το πλαστικό χρήμα στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις και όσο πιο απλουστευμένες είναι οι σχετικές τραπεζικές διαδικασίες τόσο πιο μεγάλη είναι η χρήση του πλαστικού χρήματος μειώνοντας τη ζήτηση χρήματος. Αντίθετα, με λιγότερη πρόσβαση στο πλαστικό χρήμα τα νοικοκυριά έχουν την τάση να ζητούν περισσότερο χρήμα για να πραγματοποιήσουν τις συναλλαγές τους.
- **Μεταβολές σε θεσμούς:** Οι μεταβολές στους θεσμούς μπορούν να μεταβάλλουν τη ζήτηση χρήματος.

Αναφορά σε επιτόκια

- **Βραχυπρόθεσμο επιτόκιο:** είναι το επιτόκιο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που λήγουν σε διάστημα μικρότερο του ενός έτους.
- **Μακροπρόθεσμο επιτόκιο:** είναι το επιτόκιο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που η λήξη τους επέρχεται στο μέλλον, δηλαδή σε μια περίοδο που υπερβαίνει το έτος.
- **Διατραπεζικό επιτόκιο:** είναι το επιτόκιο με το οποίο δανείζονται μεταξύ τους οι τράπεζες για να λύσουν το πρόβλημα τήρησης των απαιτούμενων αποθεματικών. Συνήθως εξυπηρετεί δανεισμούς κεφαλαίων για σύντομο χρονικό διάστημα (1 ημέρα) και καθορίζεται από τις ενέργειες της κεντρικής τράπεζας.

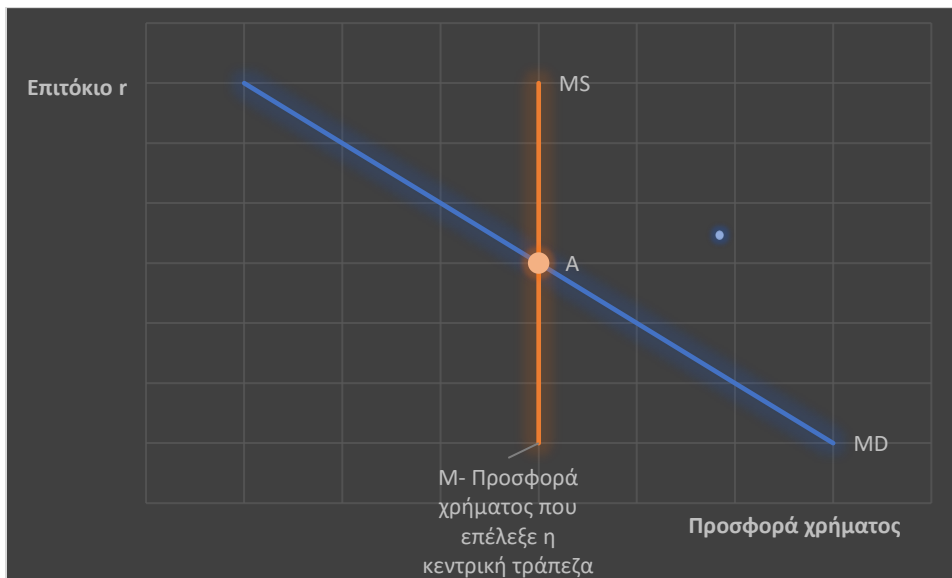
Σημείωση! Τα επιτόκια που καθορίζουν τη ζητούμενη ποσότητα χρήματος είναι κυρίως τα βραχυχρόνια επιτόκια. Ωστόσο, στο υπόδειγμα της αγοράς του χρήματος θα θεωρούμε ότι βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα επιτόκια είναι ίσα.

Νομισματική Πολιτική

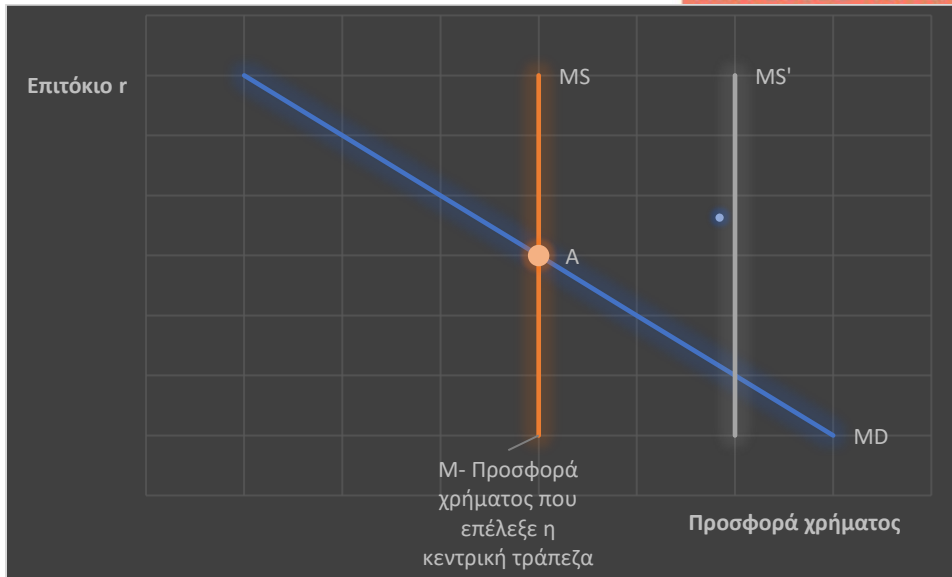
- **Επεκτατική νομισματική πολιτική:** καλείται η προσπάθεια της κεντρικής τράπεζας να αυξήσει τη προσφορά χρήματος που ως συνέπεια έχει τη μείωση των επιτοκίων και την αύξηση της συνολικής ζήτησης.
- **Περιοριστική νομισματική πολιτική:** καλείται η προσπάθεια μείωσης της προφοράς χρήματος από την κεντρική τράπεζα, με αποτέλεσμα να αυξηθούν τα επιτόκια και να μειωθεί η συνολική ζήτηση.

Για τις παραπάνω αναφορές θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε το υπόδειγμα της συνολικής ζήτησης-συνολικής προσφοράς και το υπόδειγμα της αγοράς χρήματος.

Ισορροπία στην αγορά χρήματος

Κανόνας του Taylor: αναφέρεται στην επιλογή της κατάλληλης νομισματικής πολιτικής για τον καθορισμό των βραχυχρόνιων επιτοκίων (μέσω του καθορισμού του διατραπεζικού επιτοκίου) συνεκτιμώντας τον πληθωρισμό και το παραγωγικό κενό ή και την ανεργία.

Παραγωγικό κενό: $\frac{\text{Πραγματικό συνολικό Προϊόν} - \text{Δυνητικό Προϊόν}}{\text{Δυνητικό Προϊόν}} * 100$.

Σημείωση από τον κανόνα του Taylor! θα πρέπει να θυμόμαστε τα εξής:

- όταν έχουμε υψηλό πληθωρισμό και χαμηλή ανεργία, τότε θα έχουμε αύξηση του διατραπεζικού επιτοκίου.
- όταν έχουμε χαμηλό πληθωρισμό και υψηλή ανεργία, τότε θα έχουμε μείωση του διατραπεζικού επιτοκίου.

Στοχοθέτηση πληθωρισμού: είναι μια προσέγγιση στη νομισματική πολιτική, που απαιτεί από την κεντρική τράπεζα να συγκρατήσει τον πληθωρισμό κοντά σε ένα προκαθορισμένο επίπεδο.

Ο κανόνας του Taylor, έχει ως θετικό ότι για την εφαρμογή του απαιτούνται ελάχιστες χρονικές υστερήσεις (εφαρμόζεται σχετικά άμεσα), ενώ στα αρνητικά καταλογίζεται ότι η εφαρμογή του περιορίζεται από το μηδενικό κατώτατο όριο επιτοκίων, δηλαδή ότι τα

επιτόκια δεν μπορούν να πέσουν κάτω από το 0. Ο συγκεκριμένος περιορισμός εμφανίζεται στις περιπτώσεις που έχουμε πολύ υψηλή ανεργία και χαμηλό πληθωρισμό.

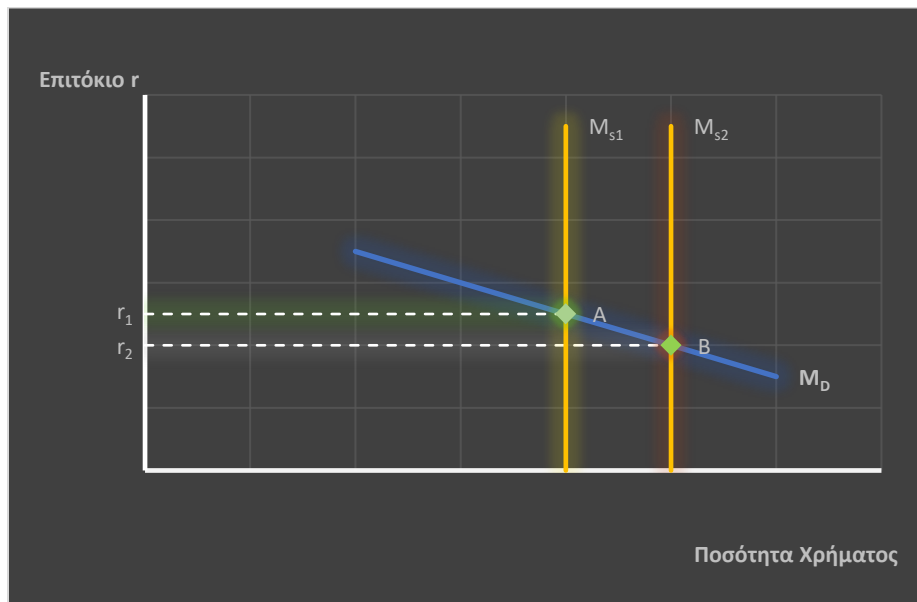
Ερώτηση Α1: Εκφώνηση

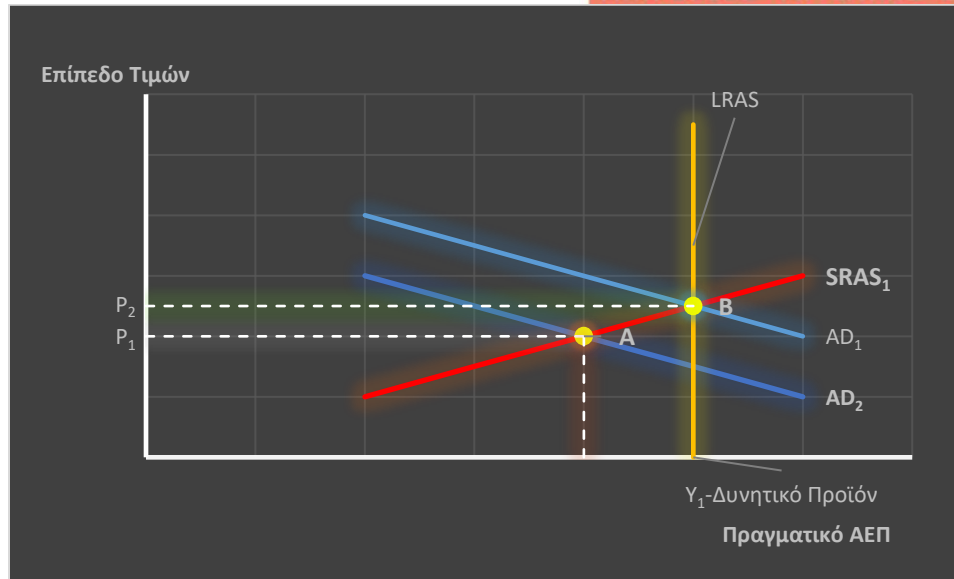
Η ερώτηση Α1 περιλαμβάνει 2 υπό-ερωτήματα.

Τα μακροοικονομικά στοιχεία της χώρας X, για την τρέχουσα περίοδο, δείχνουν:

- Ύφεση, με το πραγματικό ΑΕΠ να είναι χαμηλότερο του δυνητικού και
- Χαμηλό πληθωρισμό

α) Αν ο στόχος της οικονομικής πολιτικής είναι η καταπολέμηση της ύφεσης στη χώρα X, περιγράψτε και δείξτε διαγραμματικά με τη χρήση της αγοράς χρήματος και του υποδείγματος συνολικής ζήτησης-συνολικής προσφοράς (AD/AS), πώς αυτό μπορεί να επιτευχθεί βραχυχρόνια, μέσω της νομισματικής πολιτικής. (μέγιστη έκταση: 400 λέξεις) (2,5 μονάδες)

- Πολλαπλασιαστής χρήματος $= \frac{1}{rr}$, όπου rr είναι το ποσοστό των ελαχίστων απαιτούμενων διαθεσίμων.
- Μεταβολή στη προσφορά χρήματος = πολλαπλασιαστής χρήματος * μεταβολή στις καταθέσεις